

Mario Kovač

ČUDESNA TEATARSKA IGRA

Družina mladih

Urednice: Seadeta Midžić,
Nada Bezić

Artresor i Hrvatski glazbeni zavod, Zagreb, 2017.

Zbornik tekstova okupljenih u knjizi *Družina mladih* podnaslovljen je „čudesna teatarska igra” i, uistinu, sudbina ove gotovo kulturne skupine mladih kazalištaraca pokazuje kako ponekad teatarska igra može nadživjeti nesmiljene i okrutne životne puteve. Ova osebjuna skupina kazalištaraca praktički je bila pionirski pokušaj neovisnog kazališta

kod nas, a svojom pojavnošću od 1940. do, *de facto*, 1948. godine, kada je partijskim dekretom pretvorena u Zagrebačko kazalište lutaka uz častku članova osnivača, stršala je poput plodnog drveta u kulturnoj puštinji dvaju totalitarističkih sustava.

Družina je tijekom svog trajanja većim dijelom bila oslonjena na upri-zorenja klasičnih francuskih dramatičara zato što je nastala pod okriljem Francuskog instituta te zato što je njen osnivač Vlado Habunek svoja prva kazališna znanja crpio tijekom boravka u Parizu gdje se „zarazio” ljubavlju prema francuskoj kulturi, no repertoar bi nerijetko proširili i izvan frankofonskog područja, ponajviše ranim, a danas antologijskim, djelima mladog Radovana Ivšića.

Izuzev Habuneka i Ivšića, kroz rad družine prodefilirala su mnoga danas značajna imena hrvatske umjetnosti: Kosta Spaić, Mladen Škiljan, Ivo Malec, Mladen Raukar, Kosta Angelini Radovani, Tošo Dabac, Tilla Duri-eux... da spomenem samo neka.

Možda bi se uz izlazak ove knjige mogao parafrazirati naslov jednog od poglavlja unutar nje, „... premalo, prekasno”, pogotovo ako u obzir uzme-mo da većina aktera Družine mladih više nisu među živima te da je vjero-jatno dobar dio povijesne građe o njima nepovratno nestao, što djelovan-jem zuba vremena, što susta-pnim prešućivanjem njihovog rada u teatrološkim radovima. No, krivnja za to zasigurno ne leži na urednicama ove knjige koje su uistinu obavile arheološki posao u skupljanju arhiv-ske građe.

Zbornik tako obiluje dosad neobjavljenim fotografijama iz ranih četrde-setih te nedovršenim djelima među kojima se ističe skica nerealizirane opere Ive Maleca po libretu Radovana Ivšića, no knjigom ponajviše dominiraju sjećanja preživjelih „dru-žinara” te njima bliskih osoba.

Zbornik započinje s nekoliko teksto-va koji stavljaju njihovo djelovanje u političko-društveni kontekst vremen-a, od čega je njihov rad, koliko god apolitičan i poetski bio, neodvojiv.

Druga grupa tekstova su već navede-na sjećanja, odlomci iz dnevnika ili autobiografskih knjiga te pokoji osvrt suvremenih umjetnika na važnost i inspiraciju koju su crpili od aktera „družinara”. Na tom mjestu dužna pažnja je posvećena i manje pozna-tim članovima Družine od kojih su mnogi imali nesretne sudbine ili su potpuno nestali s kulturne scene.

Dosta tekstova u zborniku posveće-no je i utjecaju poezije i lutkarstva na estetiku grupe, kao i njihovoj ulozi u davanju punopravnog digniteta lutkarstvu kao mediju u vremenima nesklonim umjetnosti općenito, ba-rem onoj odmaknutoj od veličanja totalitarizma.

Tekst Snježane Pavić čak se i odmiče od same Družine mladih dajući nam uvid u tada opskurna lutkarsko-kaza-lišna događanja po viđenijim saloni-ma i privatnim kućama. Dio suradni-ka na knjizi jaka su imena francuske kulturne scene (Annie Le Brun, Oli-vier Neveux...), što nije ni čudo s obzi-rom na snažne poveznice i ispreple-tenost „družinara” s francuskim kul-turnim nasljedem.

U konačnici, zbornik se zaokružuje priložima u vidu popisa repertoara i svih izvedenih predstava *Družine mladih* kao i dvjema sačuvanim kriti-kama novinskih zapisa iz tog vremen-a.

Osobno mi je žao što se u ovom dije-lu knjige nije našlo mjesta i za, u knji-zi često spominjani, pamflet Vjeko-slava Kaleba *Jedna zabluda* - novi-narsku kritiku jednog od njihovih posljednjih javnih nastupa koja se često navodi kao razlog raspuštanja družine. Taj dodatak bi dodatno pod-crtao apsurdnost vremena unutar kojeg je ova jedinstvena skupina mladih zaljubljenika u kazalište živje-la i djelovala.

Ovim zbornikom ispravljen je barem dio nepravde nanesen „družinari-ma”, a mlade kazalištarce željne eksperimenta i neovisnosti može podsjetiti kako za stvaranje istinske umjetnosti nisu potrebne visoke gradske ili državne dotacije ni savr-šeno opremljeni prostori za rad već, prije svega, jasna vizija i bezuvjetna ljubav prema ovom zvanju.

Bez toga, citirajući Radovana Ivšića, „kazalište se pretvara u subvencioniranu dosadu”.

Lucija Ljubić

UČOPORENI ČOVJEK, JETRA I ODERANI ŽIVOT

Werner Schwab:

Radikalne komedije,

s njemačkoga preveo

Sead Muhamedagić,
Hrvatski centar ITI

– HNK Ivana pl. Zajca

u Rijeci, Zagreb, 2018.

Werner Schwab u Hrvatskoj nije nepoznat dramatičar – dapa-če, njegova drama *Predsjednice*, jedna od ovdje objavljenih *radikalnih komedija*, na hrvatskim je pozor-nicama postavljena dvaput: u Teatru ITD 1997. u režiji Ozrena Prohića, a u Hrvatskom narodnom kazalištu Iva-na pl. Zajca u Rijeci 2018. u režiji Bojane Lazić. Riječki HNK stoga je

sunakladnik ove knjige, zajedno s Hrvatskim centrom ITI koji je 2002. godine objavio *Antologiju novije austrijske drame* sastavljača i prevo-ditelja Seada Muhamedagića. Tada je u tom izboru objavljena Schwabo-va drama *Uništenje naroda ili moja su jetra besmislena* koja je svoju hrvatsku premijeru imala 2005. u va-raždinskom kazalištu u režiji Darija Harjačeka. U ovoj su knjizi, uz nave-deni dramski tekst, objavljene još *Predsjednice*, *Prevađa*, *nevažno: Ne-oblik*, *Europska večera* i *Moja pseća usta*.

Schwab je austrijski dramatičar ro-đen u Grazu 1958., a u tom je gradu i preminuo 1994. Studirao je kipar-stvo u Beču, bavio se pisanjem proze i dramskih tekstova, a prema vlasti-tom priznanju, prije no što je napisao prvu dramu, u kazalište nije ni odla-zio. Tijekom života napisao je šesna-est drama kojima je izazivao javnost njemačkoga govornog područja, pro-blematizirajući pitanja poslijeratnog društva, a ubraja se među najizvođe-nije dramatičare početkom devede-setih godina. Među njegove istaknu-te komade ubrajaju se još *Mezali-jansa*, *ali jebemo se sjajno*, *Porno-geografija* te niz *Komedije o kraljevi-ma*. Čitatelj će Schwabovih drama najprije uočiti poseban i neobičan dramatičarev odnos prema prostoru i jeziku. Nakon popisa likova svake od objavljenih drama razmjerno se is-crpno opisuje scenski prostor, a po-tom se posebna pozornost posveću-je jeziku. Tako u *Predsjednicama* stoji: „Jezik što ga stvaraju predsjed-nice jesu one same. Sam sebe stva-